

УДК 343.237:343.352

Мезенцева І. Є. – кандидат юридичних наук, доцент, викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Національної академії прокуратури України, м. Київ

До питання щодо співучасті під час кваліфікації корупційних злочинів: правозастосовна практика

Розглянуто суперечності, які виникають у діяльності правоохоронних органів під час кваліфікації співучасті в корупційних злочинах. Наведено приклади судових рішень за цією категорією справ.

Ключові слова: корупція, кваліфікація злочинів, співучасть у злочинах, неправомірна вигода, суб'єкт правопорушення, мотиви, цілі.

Характеристика правозастосовної практики щодо корупційних злочинів стосується, передусім, норм про хабарництво та деяких складів службових злочинів, зокрема тлумачення нових кримінально-правових норм антикорупційної сфери.

Здійснений аналіз наукових досліджень засвідчує, що для низки країн світу корупція в органах влади й сфері економічної діяльності є актуальною проблемою. Аспекти корупційної злочинності розглядали П. П. Андрушко, О. О. Дудоров, Ю. М. Дьомін, З. А. Загинеї, О. Г. Кальман, О. М. Костенко, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, А. В. Савченко, О. Я. Светлов, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, Н. М. Ярмиш та ін. Проте дискусійними залишаються питання щодо змістового наповнення статей Кримінального кодексу (КК) України та правозастосовної практики стосовно кваліфікації корупційних злочинів.

Протидію корупції впродовж тривалого часу зводили до «сліпого» маніпулювання законодавчими змінами та хаотичних дій щодо «вдосконалення» органів кримінальної юстиції. Двадцятирічний досвід такої діяльності свідчить про її безрезультативність і безперспективність [1].

Питання щодо кваліфікації дій співучасника потребує вирішення залежно від спрямованості його умислу відповідно до того, у чийх інтересах, на чий стороні та за чиєю ініціативою він діяв – того, хто дав чи отримав неправомірну вигоду. Зокрема, якщо службова особа одержує неправомірну вигоду через посередника, який діє на її боці, то дії такого посередника кваліфікують як пособництво в отриманні неправомірної вигоди за ч. 5 ст. 27 і відповідною частиною ст. 368 (окрім ч. 1) КК України, лише за умови, що він не був співвиконавцем учиненого (відповідною службовою особою, яка використовувала надану їй владу чи службове становище).

Отримання неправомірної вигоди, вчинене за попередньою змовою групою осіб, передбачає, що в учиненні цього злочину як співвиконавці брали участь дві (чи більше) службові особи, які заздалегідь домовилися про це (як до, так і після надходження пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду, однак до її отримання). Домовленість під час учинення злочину зазначеної категорії – це, передусім, згода на спільне з іншими службовими особами використання наданої влади чи службового становища для одержання однієї або декількох форм (предметів) неправомірної вигоди [2].

Службова особа, яка отримала неправомірну вигоду без попередньої домовленості з іншою службовою особою, а після цього передала їй частину прибутку, несе відповідальність за сукупністю злочинів – одержання неправомірної вигоди та її надання (ст. 368 і 369 КК України).

Кваліфікаційні ознаки, що засвідчують підвищену суспільну небезпечність одержання неправомірної вигоди (наприклад, поєднане з вимаганням неправомірної вигоди, її значний, великий або особливо великий розміри, відповідальне чи особливо відповідальне становище службової особи, яка її одержала, тощо), необхідно враховувати, визначаючи вину співучасників, якщо ці ознаки охоплені їхнім умислом.

Якщо в разі умислу службової особи на одержання неправомірної вигоди у значному, великому або особливо великому розмірі нею було отримано лише частину обговореної неправомірної вигоди з причин, що не залежали від її волі, то вчинені дії потрібно кваліфікувати як замах на одержання неправомірної вигоди в розмірі, що був наявний ще в умислі. Зокрема, у справі № 1-4/121/359/1/2013

(Бориспільський міськрайонний суд Київської області) щодо Коровнікова В. П., Коломійця В. В. за ч. 3 ст. 368 КК України апеляційний суд Київської області зазначив, що, згідно з вимогами ст. 62 Конституції України, сторона обвинувачення не може керуватися припущеннями. Суд не може припускати максимальний граничний розмір суми, якою мали намір заволодіти підсудні шляхом шахрайства, оскільки таке припущення ґрунтується на показаннях свідків, які щодо визначення максимально граничної суми, необхідної для передання підсудним, є суперечливими [2].

Під час установлення вартості предмета неправомірної вигоди у правозастосовній практиці слід ґрунтуватися на мінімальних цінах, за які в конкретній місцевості на час учинення злочину можна було вільно придбати річ або отримати послуги такого самого роду та якості. Ці положення регламентовано в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 року № 5 [3].

Однак для слідчо-суддівської практики зазначених положень недостатньо. Необхідно з'ясувати: чи можливо, що особа, яка надає неправомірну вигоду, нічого не сплачує за виконану роботу (послугу) третьою особою на користь посадовця; як вирахувати вартість отриманої неправомірної вигоди – ґрунтуючись на об'єктивній вартості роботи (послуги) чи затратах особи, яка їх замовляла [4].

Вартість одних предметів неправомірної вигоди можна обрахувати, а інші мають нематеріальний характер, що передбачає визначення їх вартості на підставі висновків експертів. Наприклад, якщо посадова особа за певні дії просить від відомого естрадного виконавця безкоштовно заспівати на святкуванні свого дня народження, то в разі виконання домовленостей співаком, чиновник отримує вигоду майнового характеру, що становить вартість виступу зазначеного виконавця. Якщо цей співак на таких заходах не виступає, то, вартість його послуг розраховують відповідно до середньої вартості виступів артистів такого самого рівня. Якщо посадова особа запросить співака як почесного гостя на святкування свого дня народження, то це не може бути розцінено як неправомірна вигода.

Вигоди майнового характеру можуть: надавати безкоштовно те, що підлягає оплаті; передбачати заниження вартості майна, яке

приватизують, зменшення орендних платежів, а також зниження відсоткових ставок за користування банківськими позиками [4].

Таким чином, розмір неправомірної вигоди залежить не від витрат особи, яка її надавала, а від вартості власне предмета (послуги). Отримуючи майнову вигоду, чиновник не придбаває майно, а звільняється від матеріальних витрат [4].

Коли посадова особа отримує як неправомірну вигоду майно за заниженою ціною, то предметом неправомірної вигоди в такому разі слід визнати не майно, а різницю між його фактичною вартістю і тією, яку посадовець сплачує за нього. Тобто предметом неправомірної вигоди є необґрунтовано заощаджені посадовою особою кошти.

Складною є ситуація, коли послуга не має об'єктивної, нормативно визначеної вартісної характеристики влаштування посадовця або його близьких на роботу з високою заробітною платою; сплачені посадовцем за номінальною ціною товари чи послуги (надання у власність земельної ділянки в престижному районі, позачерговий ремонт квартири тощо); послуги нематеріального характеру, зокрема, схвальний письмовий відгук про наукову працю або заохочення на службі у вигляді почесної грамоти [5, с. 79].

Перевага є майновою за умови, що посадова особа мала б сплачувати за таку послугу, якби її не надавали як винагороду за дії/бездіяльність, пов'язані з посадовими обов'язками. Для кваліфікації не суттєво, чи має послуга об'єктивну вартість (навіть нормативно встановлену), чи оплачувала цю послугу особа, яка надає неправомірну вигоду, чи виконувала вона цю послугу особисто [4]. За таких умов важливою є інформація, скільки мав би сплатити посадовець за послугу, яку погодився прийняти. Наприклад, чиновник придбав за номінальною ціною квитки на концерт, які продавали втричі дорожче поза касою. Після цього він учинив певні дії на користь продавця квитків, отримавши неправомірну вигоду у вигляді майнової переваги (не сплачуючи втричі дорожче). Таким чином, посадовець одержав ці квитки як умову вчинення (невчинення) на користь іншої особи діяння, використовуючи своє службове становище.

Слушною є думка Ю. І. Ляпунова, Б. В. Волженкіна, що предметом неправомірної вигоди може бути і майно, вилучене з вільного обігу або обмежене в обігу [5, с. 73; 6, с. 16]. У такому разі винні особи також мають нести відповідальність за

незаконний обіг зазначених предметів. Саме ці злочини слід вважати безпосередньо й опосередковано корупційними.

Необхідно схарактеризувати деякі склади опосередковано корупційних злочинів, правозастосовну практику яких удалося проаналізувати саме в поєднанні з корупційною поведінкою службових осіб. Так, якщо контрабанду, передбаченою ч. 2 ст. 201 КК України, здійснює службова особа, використовуючи службове становище (наприклад, працівники митниць, військовослужбовці Державної прикордонної служби України, капітани суден, дипломатичні працівники), то такі дії кваліфікують за сукупністю злочинів, визначених ст. 201 і 364 (423) або 365 (424) цього Кодексу. Про сукупність злочинів не йдеться в разі такого різновиду переміщення предметів через митний кордон поза митним контролем, як за допомогою використання незаконного звільнення від митного контролю шляхом зловживання службовим становищем представниками митного органу. За такого розвитку подій митник використовує власне службове становище, виконує частину об'єктивної сторони злочину (незаконно звільняє безпосереднього виконавця від митного контролю), у зв'язку із чим його поведінку слід розцінювати як співучасть у контрабанді. У цій ситуації зловживання службовим становищем з боку службової особи митного органу є способом учинення нею контрабанди [7, с. 714].

Дії службової особи, яка сприяла незаконному переміщенню предметів через митний кордон, потрібно розглядати як пособництво в контрабанді, а за наявності підстав – як відповідний злочин у сфері службової діяльності. Пособником у контрабанді може бути також експерт, який навмисно дає неправдивий висновок, усвідомлюючи, що вчиняє це для подальшого незаконного переміщення, зокрема, культурної цінності через митний кордон України.

Ми проаналізували окремі особливості кваліфікації за ст. 366 «Службове підроблення» КК України, які викладено у Висновках Верховного Суду України від 1 серпня 2013 року, поданих у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК України 1960 року, за I півріччя 2013 року [8]. Так, у ч. 2 ст. 366 КК України передбачено кримінальну відповідальність за вчинення службового підроблення, якщо воно спричинило тяжкі наслідки. У примітці до ст. 364 цього

Кодексу визначено розміри тяжких наслідків – це матеріальні збитки, що у 250 і більше разів перевищують неоподаткований мінімум доходів громадян. Кримінальна відповідальність за цей злочин настає в разі, якщо службове підроблення призвело до завдання реальної майнової шкоди і така шкода безпосередньо пов'язана саме зі службовим підробленням [9].

Шкоду охоронюваним законом інтересам завдає зазвичай не власне підроблення офіційних документів, а їх подальше використання, що не є конструктивною ознакою службового підроблення, тому встановлення причинового зв'язку між службовим підробленням і тяжкими наслідками залежить від того, хто саме (інша особа чи безпосередньо підсобник), у якому значенні та з якою метою використовували ці документи [9].

Заповнення службовою особою частини бланку документа відомостями, внесення яких належить до її службових обов'язків, та зловживання цією особою довірою службової особи, якій надано право підписувати такі документи та завіряти їх печаткою, потрібно визнавати одним зі способів підроблення офіційних документів (Постанова Судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 25 квітня 2013 року, справа № 5-10кс13) [9]. Також у Висновках Верховного Суду України від 1 серпня 2013 року зазначено, що свідоцтво про закінчення навчального закладу з підготовки водіїв транспортних засобів належить до офіційних документів, оскільки засвідчує факт, що зумовлює виникнення правовідносин [8]. Відповідно до нормативного визначення службового підроблення, офіційними документами визнають ті, що складають і видають службові особи від імені органів державної влади або місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які посвідчують певні факти і події, що мають правове значення. Ці документи мають бути належно складені та містити необхідні реквізити.

Підроблення офіційних документів може полягати в повному фальсифікуванні або частковій зміні змісту справжнього документа. Способів підроблення документів напрацьовано чимало.

Службових осіб юридичних осіб приватного права слід вважати суб'єктами службового підроблення (злочину, передбаченого ст. 366 КК України), попри те, що визначення поняття «службова особа», згідно з приміткою до ст. 364 цього Кодексу, не поширюється на осіб, які вчинили службове

підроблення. До цього злочину застосовують положення ч. 3 ст. 18 КК України, що містить загальне (універсальне) тлумачення терміна «службова особа».

Унаслідок неправильного застосування зазначених законодавчих норм службову особу юридичної особи приватного права, яка підробила офіційні документи, можуть хибно не визнати суб'єктом службового підроблення. Так, у конкретній кримінальній справі було встановлено, що засуджений як директор товариства з обмеженою відповідальністю, тобто як службова особа юридичної особи приватного права, використавши повноваження посади, яку обіймав, підробив і використав офіційний документ. За правовим змістом зазначені дії підпадали під ознаки діяння, передбаченого ст. 366 КК України, оскільки злочинний результат став наслідком використання засудженим повноважень директора товариства з обмеженою відповідальністю.

Під час перекваліфікації діяння з ч. 2 ст. 366 на ч. 1 ст. 358 КК України поняття «службова особа» було витлумачено неточно. Підхід полягав у тому, що оскільки службове підроблення не належать до наведеного у примітці до ст. 364 цього Кодексу переліку злочинів у сфері службової діяльності, на які поширюється згадане визначення, то осіб, які вчинили зазначене діяння, не слід визнавати суб'єктом службових злочинів.

Таке правозастосування є хибним, адже суперечить нормативному визначенню поняття «службова особа», поданому у ст. 18 КК України. Про це зазначено в Постанові Судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 30 травня 2013 року (справа № 5-17к13) та Постанові Судової палати в кримінальних справах Верховного Суду України від 6 червня 2013 року (справа № 5-11к13) [9].

Відповідно до п. 5 примітки до ст. 354 КК України, у ст. 354, 368, 368³ і 368⁴ цього Кодексу вимагання неправомірної вигоди слід тлумачити як вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій/бездіяльності з використанням свого становища, повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду; умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо власних прав і законних інтересів.

Коли посадовець вимагає дати йому неправомірну вигоду, а особа, яка її дає, усвідомлюючи, що завдяки цьому незаконно уникає настання для себе негативних наслідків, то такі дії за своїми ознаками не становлять вимагання неправомірної вигоди.

Фактичні обставини суспільно небезпечного діяння, які всі судові інстанції розцінили як вимагання неправомірної вигоди, полягали в тому, що службова особа (наприклад, заступник начальника відділу митної варти одного з підрозділів митниці) вимагала в підприємця (фрахтувальника судна) неправомірну вигоду за уникнення відповідальності за неправомірні дії (вихід за межі територіальних вод України та вилучення кабелю зв'язку), а та погодилася й дала цю винагороду [9].

Вимагання неправомірної вигоди може бути визначене провиною лише в разі, якщо винна особа з метою одержання її погрожує вчиненням дій/бездіяльністю, що може завдати шкоди правам чи законним інтересам того, хто дає неправомірну вигоду, або створює такі умови, за яких особа змушена була дати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам. Тобто законність прав та інтересів, які особа захищає шляхом надання неправомірної вигоди, має бути однією з основних і обов'язкових ознак вимагання. Однак якщо особа зацікавлена в незаконній, неправомірній поведінці службової особи, прагне обійти закон, домогтися власних незаконних інтересів тощо, то про вимагання неправомірної вигоди не йдеться.

Варто зауважити про реальність здійснення погроз під час вимагання неправомірної вигоди. Для кваліфікації злочину, учиненого за ознакою «поєднані з вимаганням неправомірної вигоди» за ст. 354, 368, 368³–370 КК України, несуттєво, чи була у службової особи або працівника підприємства, установи чи організації, особи, яка надає публічні послуги, реальна можливість здійснити зазначену погрозу. Наприклад, слідчий, знаючи, що кримінальне провадження підлягає припиненню через відсутність у діянні складу злочину, погрожує підозрюваному передати матеріали справи з обвинувальним актом прокурору, а після отримання неправомірної винагороди припиняє провадження відповідно до передбачених законом підстав.

Службове зловживання, вчинене з корисливих мотивів і яке спричиняє майнові збитки (ст. 364 КК України), за характером наслідків, способом їх заподіяння та формою вини потрібно відрізняти від заволодіння чужим майном шляхом зловживання

службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК України). За ст. 364 КК України матеріальна шкода може полягати як у прямих (реальних) майнових збитках, так і в упущеній вигоді, а за ч. 2 ст. 191 цього Кодексу – лише в заподіянні реальної майнової шкоди. За ч. 2 ст. 191 КК України винний незаконно вилучає майно з наявних фондів та безоплатно обертає його на свою користь за допомогою службового становища, що стає способом такого заволодіння. За ст. 364 КК України винний хоча й отримує майнову вигоду чи позбавляється матеріальних витрат, однак шляхом: незаконного використання майна; тимчасового його вилучення з наміром повернення чи оплати його вартості в майбутньому; приховування раніше заподіяних збитків (наприклад, використання службового транспорту в особистих цілях, тимчасового «запозичення» майна, заплутування обліку для приховування нестачі тощо). Відповідно до ч. 2 ст. 191 КК України, злочин учиняють лише шляхом активної поведінки, а за ст. 364 – також шляхом бездіяльності. Психічне ставлення до наслідків злочину за ч. 2 ст. 191 КК України передбачає лише умисну форму вини, а за ст. 364 цього Кодексу – як умисну, так і необережну.

Якщо за вчинення службовою особою дій/бездіяльності майно, майнові права або послуги майнового характеру надають не особисто їй чи її рідним або близьким, а іншим особам, зокрема юридичним, і посадова особа, її рідні чи близькі не отримують від цього майнової вигоди, учинене не можна кваліфікувати як одержання хабара (наприклад, прийняття керівником державної або муніципальної установи спонсорської допомоги для забезпечення її діяльності за вчинення ним відповідних дій на користь осіб, що надали таку допомогу). За наявності для того підстав дії посадової особи можуть бути кваліфіковані як зловживання посадовими повноваженнями чи перевищення посадових повноважень.

Якщо службова особа уклала від імені відповідного органу (установи) договір, на підставі якого перерахувала ввірені їй кошти в розмірі, що свідомо перевищує ринкову вартість зазначених у договорі товарів, робіт або послуг, отримавши за це незаконну винагороду, то вчинене потрібно кваліфікувати за сукупністю злочинів як розтрату ввіреного їй майна (ч. 2 ст. 191 КК України) і як одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України). Якщо за цих обставин вартість товарів

(робіт, послуг) не завищували, то вчинене кваліфікують як одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України).

Таким чином, проаналізовано правозастосовну практику щодо вчинення корупційних злочинів службовими особами та співучасті в них. Наведені приклади не вичерпують окреслену проблему, однак свідчать про актуальність дослідження нових кримінально-правових норм в антикорупційній сфері. Зокрема, це стосується визначення сутності корупційних злочинів, вирішення питань їх кваліфікації тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костенко О. М. Щодо антикорупційного потенціалу «людського фактора», або «Камінь, яким зневажили будівничі» / О. М. Костенко // *Право України*. – 2015. – № 12. – С. 14–21.

2. Узагальнення судової практики розгляду справ про адміністративні корупційні правопорушення та деякі злочини, передбачені розділом XVII Кримінального кодексу України, за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/57263-uzagalnennya_sudovoi_praktiki_rozglyadu_sprav_pro_administra.html. – Назва з екрана.

3. Про судову практику у справах про хабарництво [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 5. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>. – Назва з екрана.

4. Яни П. Выгоды имущественного характера как предмет взятки [Электронный ресурс] / П. Яни // *Законность*. – 2009. – № 1. – Режим доступа: <http://ug-pravo.ru/articles/298/>. – Загл. с экрана.

5. Волженкин Б. В. Служебные преступления: комментарий законодательства и судебной практики / Б. В. Волженкин. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2005. – 560 с.

6. Ляпунов Ю. И. Корыстные правонарушения нетерпимы / Ю. И. Ляпунов. – М. : Сов. Россия, 1989. – 128 с.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та доповн. – Київ : Юрид. думка, 2012. – 1316 с.

8. Висновки Верховного Суду України, викладені в рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1

ст. 400-12 КПК України 1960 року, за I півріччя 2013 р., від 1 серп. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0008700-13>. – Назва з екрана.

9. Узагальнення Практики розгляду кримінальних справ про злочини, склад яких передбачено ст. 366 Кримінального кодексу України (службове підроблення), від 19 жовт. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n_002700-09. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Kostenko, O.M. (2015). Shchodo antykoruptsiinoho potentsialu liudskoho faktoru, abo kamin, yakym znevazhyly budivnychi [Regarding the anti-corruption potential of the human factor, or the stone that the builders have been libelous]. *Pravo Ukrainy, The law of Ukraine*, 12, 14-21 [in Ukrainian].

2. Uzaalennia sudovoï praktyky rozhliadu sprav pro administratyvni koruptsiini pravoporushennia ta deiaki zlochyny, peredbacheni rozdilom XVII Kryminalnoho kodeksu Ukrainy za 2013 rik [Generalization of judicial practice in cases of administrative corruption offenses and some crimes envisaged by Section XVII of the Criminal Code of Ukraine for 2013]. (n.d.). *zib.com.ua*. Retrieved from http://zib.com.ua/ua/print/57263-uzagalnennya_sudovoï_praktiki_rozglyadu_sprav_pro_administra.html [in Ukrainian].

3. Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy pro sudovu praktyku u spravakh pro khabarnytstvo: vid 26 kvit. 2002 r. No. 5. [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on judicial practice in cases of bribery from April 26, 2002, No. 5]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02> [in Ukrainian].

4. Yani, P. (2009). Vigody imuscestvennogo haraktera kak predmet vziatki [Benefits of property as a subject of bribes]. *Zakonnost, Legality*, 1. Retrieved from <http://ug-pravo.ru/articles/298/> [in Russian].

5. Voljenkin, B.V. (2005). *Slujebnye prestupleniya [Service crimes]*. SPb.: Yurid. centr Press [in Russian].

6. Liapunov, Yu.Y. (1989). *Korystnye pravonarusheniia neterpymy [Corrupt offenses are intolerable]*. Moscow: Sov. Rossiia [in Russian].

7. Melnyk, M.I., & Khavroniuk, M.I. (Ed.). (2012). *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary of the Criminal Code of Ukraine]* (9nd ed., rev.). Kyiv: Yiryd. dumka [in Ukrainian].

8. Vysnovky Verkhovnoho Sudu Ukrainy, vykladeni v rishenniakh, pryiniatykh za rezul'tatamy rozhliadu zaiav pro perehliad sudovoho rishennia z pidstavy, peredbachenoï p. 1 ch. 1 st. 400-12 KPK Ukrainy 1960 roku, za I pivrichchia 2013 r. vid 1 serp. 2013 r. [The conclusions of the Supreme Court of Ukraine, set forth in the decisions taken on the results of consideration of applications for review of a court decision on the grounds provided for in clause 1, part 1, Article. 400-12 CPC of Ukraine in 1960, for the first half of 2013 from August 1, 2013]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0008700-13> [in Ukrainian].

9. Uzahalnennia Praktyky rozhliadu kryminalnykh sprav pro zlochyny, sklad iakykh peredbacheno st. 366 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sluzhbove pidroblennia) vid 19 zhovt. 2009 r. [Generalization of the practice of consideration of criminal cases of crimes, the composition of which stipulated art. 366 of the Criminal Code of Ukraine (official forgery) of October 19, 2009]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n_002700-09 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 31.07.2017
